

HISTORICKÝ VÝVOJ DOPRAVY

část I. (do konce 18. století)

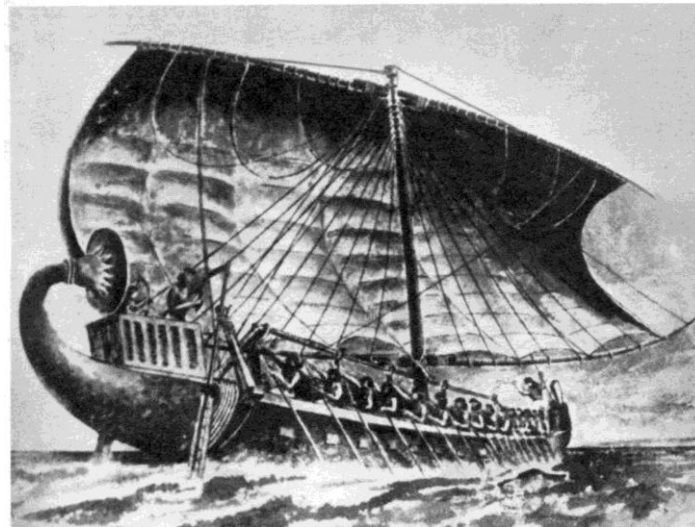
**Jaké jsou dle vašeho názoru
nejdůležitější mezníky
ve vývoji dopravy?**

- zprvu výhradně doprava pěší s minimální úpravou stezek
- 4000 př. n. l. – domestikace zvířat a jejich využití jako tažné síly
- 3500 př. n. l. Mezopotámie – první existující vyobrazení kolového dopravního prostředku

STAROVĚKÉ CIVILIZACE

- první civilizace vznikají v těsné blízkosti velkých řek (Eufrat, Tigris, Nil, Indus, Ganga, Huang He), jako zdroje vody pro zemědělství
  - většina těchto řek se také stává významnými dopravními tepnami
- v případě přímořských civilizací i rozvoj námořní dopravy (Kréta, Foinikie, Čína, Egypt, Řecko ...)
  - z velké části doprava na krátké vzdálenosti, resp. doprava **kabotážní**

ŘÍMSKÁ ŘÍŠE

VRCHOL SILNIČNÍ DOPRAVY STAROVĚKU

- římské impérium budovalo v rámci své vojenské, hospodářské a imperiální politiky síť
- celková délka 83 000 km a protnutí celé říše

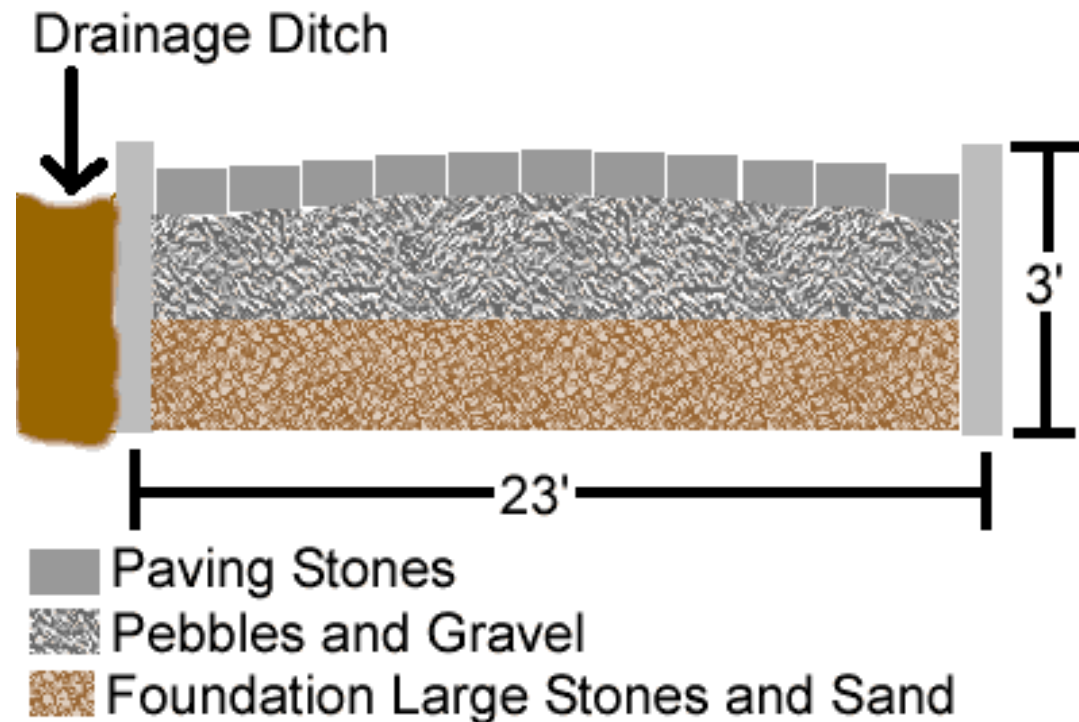

Legenda

- via Aemilia
- via Aemilia Scaura
- via Appia
- via Aurelia
- via Cassia
- via Flaminia
- via Salaria
- via Popilia

- silnice široké až 8 (10) m
- technicky velice kvalitní stavby
  - silnice složena ze tří, resp. čtyř vrstev (balvany, štěrk s pískem a vápnem, rozdrčené cihly a dlažba)

Doprava v době římské na našem území

- nejvýznamnější – JANTAROVÁ STEZKA

Fenomény s min

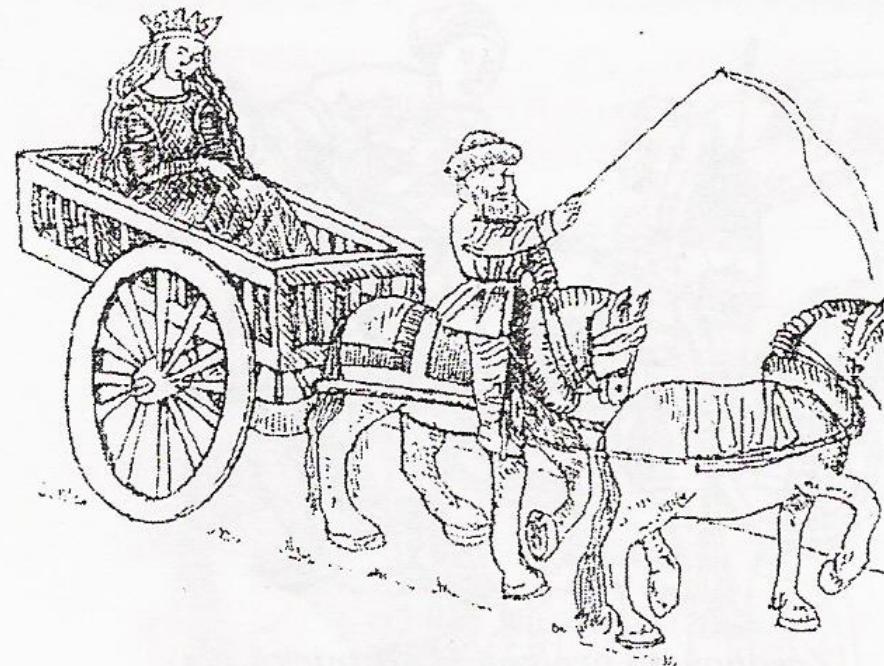
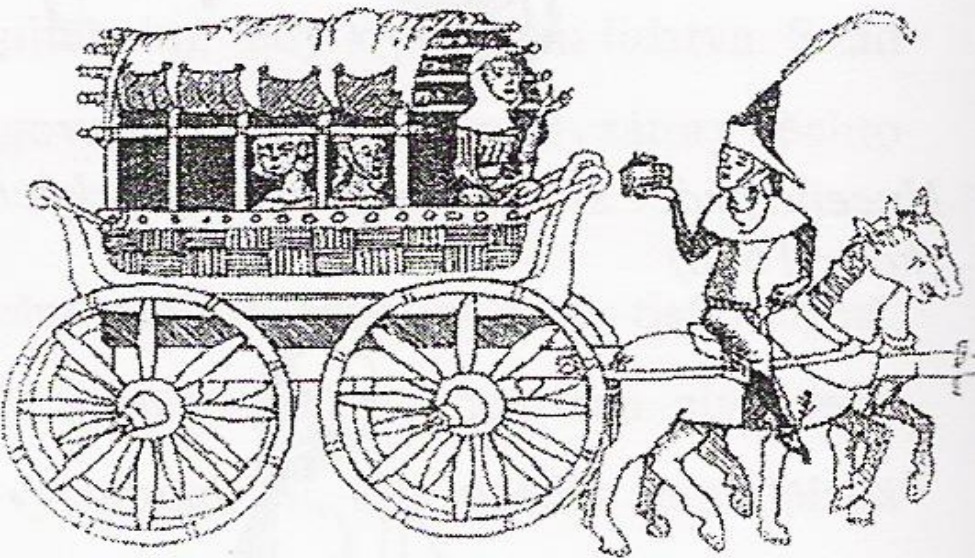
o v Číně na vysoké
úrovni především

Pozemní doprava v Evropě po zániku Římské říše

- úpadek dálkového obchodu a příklon k agrární společnosti
  - = úpadek měst jako center obchodu
  - = **úpadek dopravy**
- de facto zánik sítě římských silnic (neudržovány)
- cca. od 10. století opětovný vzestup dálkového obchodu a tím a i vznik nových cest a obnovení dopravy na delší vzdálenosti (centra Benátky a později dnešní Belgie a Nizozemí)
- cesty podél vodních toků – Rýn, Rhona
- **vznik obchodních stezek** – hlavní, vedlejší, regionální
  - problém s jejich údržbou

DOPRAVA VE STŘEDOVĚKU A RANÉM NOVOVĚKU S DŮRAZEM NA ČESKÉ ZEMĚ

Pošta a hromadná osobní doprava

- 15. století
  - první větší kvalitativní změna v pozemní přepravě cestujících – první specializované vozy pro osobní přepravu (tzv. kotčí vozy -- kočáry)
- 16. století
  - další zdokonalení kočáru
  - vznik „moderní“ pravidelné pošty
    - spojen se jménem rodu Taxisů (později i s rodem Paarů – Rakousko do roku 1722)
- cca. od 17. století
  - osobní přeprava poštovními dostavníky
  - po Třicetileté válce již prameny doložený vznik tzv. ordinari post (řádná pošta) = pravidelná doprava
  - postupně zdokonalování dopravy
    - jízdní řády, návaznost mezi spoji, mezistátní spoje, ...
- 18. století
  - převzetí většiny dědičných pošt státem – státní pošta

Abgang

1. Elbogen	...
2. Elbogen	...
3. Elbogen	...
4. Elbogen	...
5. Elbogen	...
6. Elbogen	...
7. Elbogen	...
8. Elbogen	...
9. Elbogen	...
10. Elbogen	...
11. Elbogen	...
12. Elbogen	...
13. Elbogen	...
14. Elbogen	...
15. Elbogen	...
16. Elbogen	...
17. Elbogen	...
18. Elbogen	...
19. Elbogen	...
20. Elbogen	...

Die Eisenbahn von Prag
 über **Abfuhr** und **Wankowitz**
 und deren Verbindungen mit dem In u. Auslande
 IM JAHRE 1851.

Personen-Taxe für Reisende mit den Eil- und Blattepoeten von Prag

Sty	Personen	...	...	...	...
1	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...
6	...	...	...	...	...
7	...	...	...	...	...
8	...	...	...	...	...
9	...	...	...	...	...
10	...	...	...	...	...
11	...	...	...	...	...
12	...	...	...	...	...
13	...	...	...	...	...
14	...	...	...	...	...
15	...	...	...	...	...
16	...	...	...	...	...
17	...	...	...	...	...
18	...	...	...	...	...
19	...	...	...	...	...
20	...	...	...	...	...

Ankunft

1. Elbogen	...
2. Elbogen	...
3. Elbogen	...
4. Elbogen	...
5. Elbogen	...
6. Elbogen	...
7. Elbogen	...
8. Elbogen	...
9. Elbogen	...
10. Elbogen	...
11. Elbogen	...
12. Elbogen	...
13. Elbogen	...
14. Elbogen	...
15. Elbogen	...
16. Elbogen	...
17. Elbogen	...
18. Elbogen	...
19. Elbogen	...
20. Elbogen	...

Od neudržovaných cest až po umělé císařské silnice

- stále přetrvávající problémy s kvalitou silnic – ze strany státu snaha o vyřešení (nedostatečná)
- výběr mýta vrchností
  - to mělo sloužit na údržbu cest – většinou ale vytunelováno
- od počátku 18. století budování prvních **umělých státních silnic** (chausséen)
  - později zvané etární či císařské (např. z Vídně do Terstu, z Olomouce do Brna, z Vídně do Prahy atd.)
  - často sledovaly směr starších obchodních cest
  - silnice správně chápány jako strategické pro stát – vojensky, hospodářsky, správně (politicky)
  - největší boom za Marie Terezie a Josefa II.
  - první technické i právní předpisy
- do poloviny 19. století vznik husté sítě silnic v celém Rakousku (hlavní a na ně postupně navazující méně kvalitní vedlejší)
- díky tomu možný další rozvoj silniční dopravy – zvyšování rychlosti a kvality přepravy
- *velký zlom nastává až s příchodem železnice*

Situace ve zbytku Evropy

- v rámci pozemní dopravy podobný vývoj jako v českých zemích
- logicky velký rozdíl, co se týká především **lodní dopravy**

1. Říční

- české země nemají velký potenciál říční dopravy
  - zde pouze přeprava většinou dřeva, soli apod.
  - nejvíce na Labi (první zmínka již roku 1057) a Vltavě
- mnohem významnější v západní Evropě
  - lepší podmínky i tradice (Rýn, Rhona, Loira)
- stavba umělých kanálů
  - max. několik desítek kilometrů – 11. stol. Naviglio Grande, 14. stol. Labe – Trave, poč. 17. stol. Briare Canal
  - od 17. století stavba větších děl
- velký boom především ve Francii za vlády Ludvíka XIV.
  - snaha propojení Atlantského oceánu a Středozemního moře a zrychlení a zefektivnění dopravy nákladu
  - tzv. **Canal du Midi** (1667 – 1681) – 279 km
    - řada mostů, tunelů a samozřejmě jezů a zdymadel (91)

— Canal du Midi
— Canal de Garonne

Bordeaux

FRANKRIKE

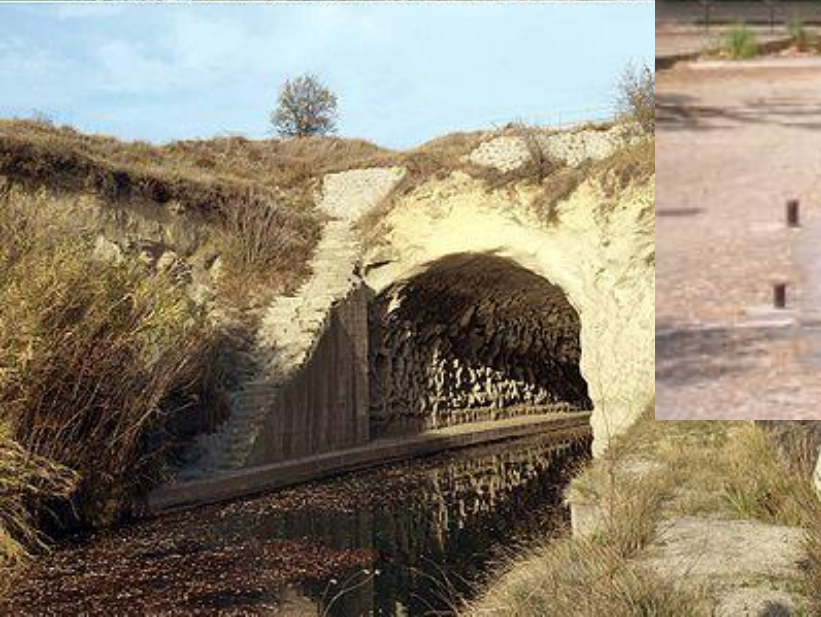
Toulouse

Béziers

Carcassonne

Sète

SPANIA

2. Námořní doprava

- do zdokonalení lodí a navigace především doprava kobotážní (při pobřeží) – výjimkou vikingské výpravy
  - 15. století – velký zlom
    - zdokonalení navigace
    - nové technické postupy
    - nové typy lodí
- = možné dálkové plavby (zámořské objevy)
- do vynálezu vzducholodě a letadla monopol na mezikontinentální přepravu (jediný způsob)
  - další kvalitativní skok s uplatněním parního stroje

STRUČNÉ SHRNUÍ

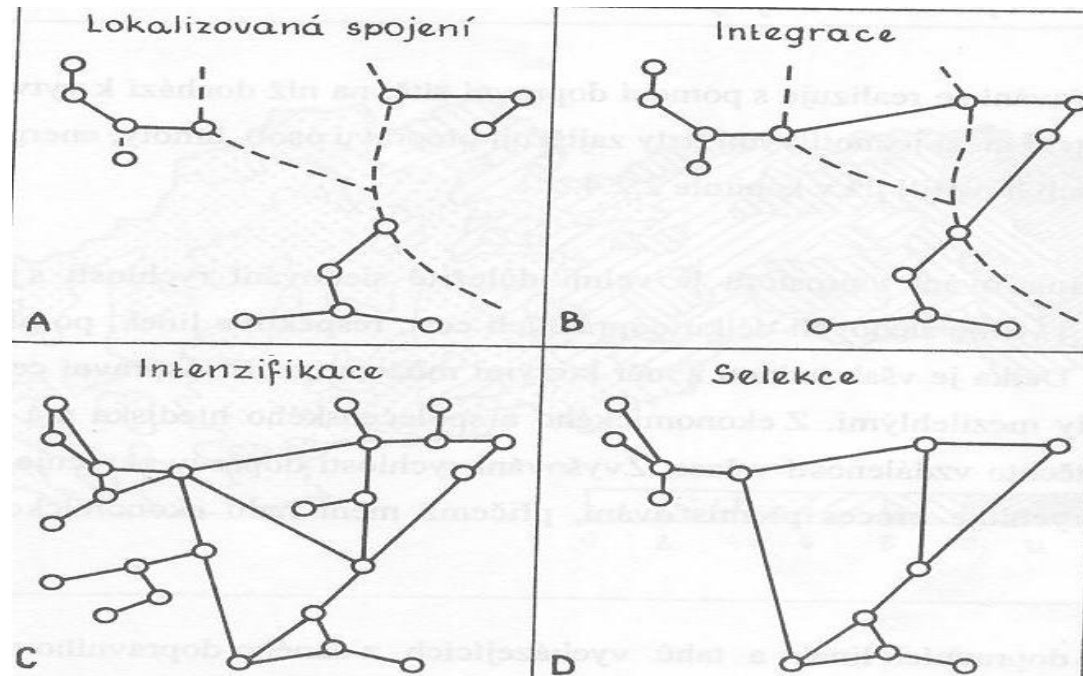
VÝVOJ KOMUNIKAČNÍCH SÍTÍ

- komunikační síť se časem mění
- rozdílly podle druhu dopravy i vyspělosti regionu
- obvykle 4 vývojová fáze:
  1. lokalizovaná spojení
  2. integrace
  3. intenzifikace
  4. selekce

fáze 1. a 2.

v dnešní přednášce

- pokračování příště

Příště:

**Historický vývoj dopravy II. část
(od páry k elektromobilům)**